

ТЕОРІЯ ТА МЕТОДИКА ПРОФЕСІЙНОЇ ОСВІТИ

УДК 378. 14

DOI <https://doi.org/10.5281/zenodo.14807963>

Аналіз досвіду формування музичної культури студентів в університетах КНР

Ван Янь

здобувач третього (освітньо-наукового) рівня вищої освіти кафедри освітології та інноваційної педагогіки Харківського національного університету імені Г. С. Сковороди, вул. Валентинівська, 2, м. Харків, 61168, Україна, <https://orcid.org/0000-0001-9307-8867>

Прийнято: 19.01.2025 | Опубліковано: 29.01.2025

Анотація. У статті визначено, що музичне мистецтво традиційно виконує ключову роль у духовному, естетичному, громадянському та політичному вихованні китайської молоді, тому формування музичної культури студентів є важливим завданням для кожного університету КНР. У публікації під музичною культурою розуміється особистісне утворення студента, що об'єднує в собі важливі музичні знання, уміння й навички, гарний естетичний смак, позитивні емоційно-ціннісні ставлення до різних видів, форм, стилів, творів музичного мистецтва та забезпечує здатність людини його сприймати та правильно інтерпретувати, готовність до здійснення виконавської діяльності та творчого самовираження. У дослідженні з'ясовано, що в Китаї накопичено цінний досвід формування музичної культури студентів, який представляє інтерес для зарубіжних освітян, проте дослідження з вивчення й узагальнення цього досвіду не проводилось. **Мета статті** – проаналізувати й узагальнити

*досвід формування музичної культури студентів в університетах КНР. У публікації використано **методи** опитування викладачів та студентів, спостереження за їхньою діяльністю, порівняльного аналізу, узагальнення й систематизації здобутої інформації про формування музичної культури студентів у китайських університетах.*

*У **результатах** дослідження визначено, що формування музичної культури студентів китайських університетів відбувається різними шляхами, зокрема через: залучення молодих людей до опанування традиційного музичного мистецтва Китаю; ознайомлення студентів з європейською класичною та сучасною музикою, залучення до виконання творів європейських композиторів; прослуховування та виконання інноваційних музичних праць, що створюється китайськими й зарубіжними авторами на основі модифікації творів традиційної китайської музики для можливості виконання їх на європейських музичних інструментах; мотивування майбутніх фахівців до пропагування традиційного та сучасного китайського музичного мистецтва серед місцевого населення та за кордоном; спонукання здобувачів освіти до участі в різних музичних заходах, де музика інтегрується з іншими видами мистецтва.*

*У **висновках** підсумовано, що в КНР створено ефективну систему формування музичної культури студентів університетів, накопичено цінний досвід у цьому напрямі роботи. Представлені доробки мають значну цінність для іноземних педагогів та музикантів.*

***Ключові слова:** музична культура, традиційна та нова китайська музика, досвід, Китайська Народна Республіка.*

Analysis of the experience of forming the musical culture of students at the universities of China

Wang Yan

PhD candidate of the Department of Education and Innovative Pedagogy of H. S. Skovoroda Kharkiv National Pedagogical University, Valentynivska, street, 2, Kharkiv, Ukraine, 61166, <https://orcid.org/0000-0001-9307-8867>

***Abstract.** The article determines that musical art traditionally plays a key role in the spiritual, aesthetic, social and political education of Chinese youth, therefore the formation of students' musical culture is an important task for every university in the PRC. In the publication, musical culture is understood as the personal formation of a student, which combines important musical knowledge, skills and abilities, good aesthetic taste, positive emotional and value attitudes towards various types, forms, styles, works of musical art and ensures the ability of a person to perceive and correctly interpret it, readiness to carry out performing activities and creative self-expression. The study found that China has accumulated valuable experience in the formation of students' musical culture, which is of interest to foreign educators. However, no research has been conducted to study and generalize this experience. **The purpose** of the article is to analyze and generalize the experience of forming students' musical culture in universities in the PRC. The publication uses **the methods** of surveying teachers and students, observing their activities, comparative analysis, generalization and systematization of the information obtained on the formation of musical culture of students in Chinese universities.*

***The results** of the study determined that the formation of musical culture of students of Chinese universities occurs in various ways, in particular through: involving young people in mastering traditional Chinese musical art; introducing students to European classical and modern music, involving them in performing works by European composers; listening to and performing innovative musical works created*

by Chinese and foreign authors based on the modification of works of traditional Chinese music for the possibility of performing them on European musical instruments; motivating future specialists to promote traditional and modern Chinese musical art among the artistic population and abroad; encouraging students to participate in various musical events where music is integrated with other types of art.

The conclusions summarize that in the PRC an effective system of formation of musical culture of university students has been created, valuable experience in this direction of work has been accumulated. The presented works are of considerable value for foreign teachers and musicians.

Keywords: *musical culture, student, experience, People's Republic of China.*

Постановка проблеми. Музичне мистецтво, будучи органічним складником традиційної китайської культури, формувалося протягом багатьох тисячоліть та нерозривно пов'язано з китайської філософією. Так, Конфуцій та його послідовники вважали, що музика виконує важливу роль у формуванні особистості та досягненні гармонії в суспільстві загалом. У вченні даосизму стверджується, що музика сприяє злиттю людини зі світом природи, а буддисти відстоюють ідею про те, що музика допомагає досягнути сутність світобудови. У світлі викладеного музичне мистецтво завжди використовувалося як дієвий засіб духовного, естетичного, громадянського розвитку китайської молоді. Тому проблемі формування музичної культури особистості приділяється значна увага в сучасних університетах КНР.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Як встановлено в дослідженні, окремі аспекти проблеми формування музичної культури китайських молоді знайшли відбиття в науковій літературі різних країн. Так, сутність поняття «музична культура» висвітлено в публікаціях Ван Ітонг, І. Іригіної, К. Кушнір, І. Клімішиної, Лі Лі, О. Лобової, Ло Цинь. Етнічні питання розвитку музичного мистецтва в КНР розкрито в наукових працях С. Антошко, Л. Бінцян Ван Гунці, В. Виноградова, В. Желанової, Жень Вей, Н Кічук, Лі Бінь, В. Малма, Пен Чен

та ін. Особливості мистецької підготовки молоді, музичної освіти в Китаї проаналізовано в наукових доробках Бянь Лулу, Лі Чжи, Лі Юань Юань, В. Ульянової, Чжан Цунжуй, Шень Синьянь та ін. Роль традиційних китайських музичних інструментів у формуванні музичної культури особистості схарактеризовано в дослідженнях Ван Дон Мей, А. Данилової, Сун Пенсян, Юань Цзинфан та ін.

Як наголошують фахівці з музичної консерваторії Венчжоуського університету, музичне мистецтво не існує ізольовано, воно є важливою складовою національної культури та носієм культурної спадщини китайського етносу. З точки зору походження рання традиційна музика поєднувалася з такими видами мистецтва, як поезія, співи, танець. З історичного ракурсу музика тісно пов'язана з культурою, філософією, політикою, економікою, історією народу. Це є підставою для застосування музики не лише для розваг чи забезпечення отримання людьми естетичного задоволення, але й як засобу їхнього соціально-культурного та духовного розвитку [1].

Китайські вчені (Ву Цайе, Лі Сябін, Лю Цзіпін, Чжоу Нін) також підкреслюють необхідність активного використання спадщини традиційної музичної культури в процесі здійснення музичної просвіти й освіти молоді. Це сприяє активному розвитку національного музичного мистецтва, посиленню духовної згуртованості членів китайського суспільства, розвитку національної самосвідомості особистості [1; 2; 3; 4].

У дослідженні також визначено, що в науковій літературі поняття музичної культури особистості трактується неоднозначно, зокрема як:

- інтегральна особистісна якість, що системно поєднує в собі музичні знання, практичні вміння та навички, художню обізнаність людини [6];
- інтегрована властивість особистості, що комплексно об'єднує гуманістичні музичні цінності, знання, вміння, навички, специфічні музичні здібності, емоційне ставлення до музики, художньо-естетичну свідомість,

забезпечуючи здатність особи сприймати, відтворювати, створювати та поширювати музичні твори, здійснювати виконавську діяльність [7];

– особистісний феномен, що інтегрує в собі персональну мотивацію щодо музичнотворчої діяльності, стійке емоційно-оцінне ставлення до музики, музично-естетичні цінності, любов до музики, знання про цей вид мистецтва, комплекс умінь і навичок виконання різних видів музичної діяльності (слухацької, музикознавчої, виконавської тощо), специфічні музично-творчі властивості (музичний слух, уява, чуття ритму, музичне мислення тощо) і загальні (пам'ять, мислення, розум, увага) якості людини [8];

– комплексна якість особистості, що включає в себе музичні знання про традиційні та сучасні музичні інструменти, пентатоніку звукоряду та її модальні характеристики, емоційну експресію та символічне значення пентатоніки, тісний взаємозв'язок музики, поезії, живопису та інших споріднених мистецтв, знання та розуміння відомих народних та класичних творів музичного мистецтва, володіння технікою виконавської діяльності із забезпеченням художньої виразності мелодії, здатність до музичної імпровізації, артицизм, унікальне музичне мислення [9];

– результат інтеграції музичної обізнаності та виконавської майстерності людини, що забезпечує унікальне художнє вираження в музичній діяльності на основі прояву відповідної емоційної експресії, урахуванні символіки пентатонічної системи звукоряду та традиційної китайської концепції природної гармонії [10].

На основі врахування точок зору різних авторів в опублікованій раніше авторській публікації музична культура визначається як особистісне утворення людини, що об'єднує в собі важливі музичні знання, уміння й навички, гарний естетичний смак, позитивні емоційно-ціннісні ставлення до різних видів, форм, стилів, творів музичного мистецтва та забезпечує здатність людини його сприймати і правильно інтепретувати, готовність до здійснення виконавської діяльності та творчого самовираження [11, с. 39].

Виділення невирішених раніше частин загальної проблеми.

Незважаючи на наявність великої кількості наукових публікацій про різні питання формування музичної культури молоді в Китаї, комплексне дослідження, присвячене вивченню досвіду формування музичної культури студентів в університетах КНР, не проводилось. Однак опрацювання цього досвіду забезпечує можливість його творчого використання для підвищення рівня музичної культури студентської молоді в закладах вищої освіти в інших країнах, зокрема в Україні. Це доводить актуальність теми статті.

Формулювання цілей статті (постановка завдання). Мета статті – проаналізувати й узагальнити досвід формування музичної культури студентів в університетах КНР.

Виклад основного матеріалу дослідження. Проблемі формування музичної культури студентів китайських університетів приділяється значна увага і на рівні кожного закладу освіти, і країни загалом. Важливо також нагадати, що розв'язання цієї проблеми є важливим напрямом реалізації стратегічної ініціативи зовнішньополітичної діяльності КНР «Один пояс та один шлях». Ця ідея вперше була висловлена Сі Цзіньпіном ще восени 2013 р.

У документах «План соціально-економічного розвитку на 2015 рік» та «Доповідь про роботу уряду», будівництво «Одного поясу та одного шляху» було включено до списку важливих завдань, поставлених перед новим урядом Китаю. Суть зазначеного проекту полягає у створенні та просуванні нової моделі міжнародного співробітництва за участю Китаю, що передбачає вироблення нових механізмів економічного партнерства та стимулювання економічного процвітання різних країн, зміцнення культурних обмінів та зв'язків між різними народами, сприяння миру у всьому світі та сталому розвитку людства. Ініціатива спільного будівництва «Одного поясу, одного шляху» загалом відображає сучасну тенденцію до подальшого становлення багатоплярного світу, поглиблення економічної глобалізації й поглиблення культурного розмаїття,

зростання ролі цифрових технологій у всіх галузях життєдіяльності сучасної людини [12].

На основі вивчення наукової літератури та практики роботи університетів визначено, що формування музичної культури студентства в КНР відбувається різними шляхами:

- 1) залучення молодих людей до опанування традиційного музичного мистецтва Китаю;
- 2) ознайомлення студентів з європейською класичною та сучасною музикою, спонукання до виконання творів європейських композиторів;
- 3) прослуховування та виконання інноваційних музичних праць, що створюється китайськими й зарубіжними авторами на основі модифікації творів традиційної китайської музики для можливості виконання їх на європейських музичних інструментах;
- 4) мотивування майбутніх фахівців до пропагування традиційного та сучасного китайського музичного мистецтва серед місцевого населення та за кордоном;
- 5) залучення здобувачів освіти до участі в різних музичних заходах, де музика інтегрується з іншими видами мистецтва.

Щодо реалізації перших двох визначених шляхів формування музичної культури китайських студентів відзначимо, що цей процес є органічним продовженням музичної освіти школярів, коли кожний із них вчиться грати на національному або додатково ще й на сучасному музичному інструменті, бере активну участь у хоровому співі та театральних виставах. У вищій школі молоді люди мають можливість вивчати спецкурси музичної спрямованості, а також продовжувати оволодівати грою на музичних інструментах у музичних центрах університетів або відвідувати спеціальні музичні школи для дорослих.

Важливу роль у формуванні музичної культури студентів відіграє приватна освітньо-музична практика. У КНР успішно працюють не тільки безліч дрібних численних приватних музичних шкіл, але й великі комерційні музичні

установи, що об'єднують кілька видів діяльності під одним дахом. Так, існують фірми, які займаються продажем музичних інструментів та одночасно виступають для відвідувачів важливим культурно-мистецьким центром. Серед них можна назвати такі: фортепіанний магазин «Цзян Цзе» у Пекіні, художні центри «Чжоу Гуанжень» та «Лю Шикунь» у Ченду тощо.

Засновниками та викладачами названих центрів є педагоги-музиканти, причому деякі з яких, будучи випускниками всесвітньо відомих музичних шкіл, працюють викладачами в консерваторіях, педагогічних чи звичайних університетах. Основним призначенням приватних шкіл є не стільки підготовка професійних музикантів-виконавців, скільки проведення просвітницької роботи серед населення в царині музичного мистецтва, виховання грамотних любителів музики, формування в них музичної культури.

Для формування музичної культури китайських студентів використовується також інноваційна, так звана нова китайська музика. Як відомо, на відміну від європейської, традиційна китайська музика являє собою мелодію одного звуку та різних варіацій його виконання (у різних тональностях, на різних інструментах тощо). Саме тому тривалий час поза території Китаю традиційну музику слухачі не розуміли та не сприймали. Створення модифікацій традиційних китайських мелодій за допомогою використання європейських інструментів дозволило значно розширити музичний діапазон та взагалі збагатити китайське музичне мистецтво. Зокрема, відомий композитор та майстер саме в галузі Нової китайської музики Ма Сицун підкреслював, що китайські музиканти мають не тільки оволодівати технікою виконання західної музики, а й навчатися у простих китайців, адже саме вони «представляють нашу землю, гори, долини та річки. Музика Нового Китаю – це не заняття меншості, це єдина справа мільйонів сердець» [13, с. 50].

Нова китайська музика легше сприймається зарубіжними слухачами та виконавцями, що дозволяє активно популяризувати традиційне китайське мистецтво за кордоном. Як наслідок, багато музикантів світового рівня сьогодні

не тільки добре знають, але й виконують ці інноваційні китайські музичні твори. Серед них можна назвати, наприклад, такі: концерт для скрипки з оркестром «з метеликами» авторів Чен Ган і Хе Чжаньхао, «Вісняний танець» і балет «Закатні хмари» Ма Сицуна тощо.

Зокрема, музика використовується для побудови мосту культурного обміну в межах реалізації концепції «Один пояс та один шлях». Так, у 2019 р. у США відбулося виконання восьми оркестрових творів, створених викладачами композиторського факультету Центральної консерваторії КНР. У тому ж році в Пекіні відбувся оперний концерт «Турандот» у рамках зазначеної ініціативи. Також у Кремоні в Італії проводився концерт «Сучасні відлуння давньої цивілізації» музикантами Центральної консерваторії КНР, які виконали твори камерної музики сучасних китайських композиторів [14]. У листопаді 2019 р. у Києві любителі музики змогли відвідати концерт симфонічної музики, який підготували виконавці Чаншанського державного симфонічного оркестру, зміцнюючи дружні стосунки між КНР та Україною.

Оскільки європейське музичне мистецтво з кожним роком набуває все більше прихильників серед китайської молоді, залучення студентів до прослуховування та виконання творів у стилі нової китайської музики дозволяє, з одного боку, зміцнити любов та повагу особистості до традиційного китайського мистецтва, а з іншого боку – задовольнити її нові музичні інтереси й потреби.

Варто також зазначити, що досягненню поставленої виховної цілі сприяє ознайомлення студентів з численними підручниками, електронними матеріалами, цифровими програмами, створених для отримання музичної освіти молоді. Крім того, у КНР діють різноманітні телевізійні канали в галузі музики, наприклад центральні телеканали з музичного мистецтва й музичної педагогіки, інші музичні програми, які мають високий рейтинг перегляду телеглядачами. Це створює сприятливу атмосферу для кращого розуміння музики молоддю, стимулюють її інтерес до вивчення музичного мистецтва.

Доцільно також зауважити, що в університетах функціонують різні музичні товариства, асоціації, клуби, гуртки, члени яких захоплюються музичною творчістю. При цьому в невеликих закладах вищої освіти може існувати тільки одне музичне товариство, у деяких великих університетах працюють різні музичні об'єднання, зокрема такі: симфонічний оркестр, асоціація поп-музики, група гітаристів, хор, оркестр народних інструментів, театральна студія, фортепіанна студія, танцювальна асоціація, студія опери та драми тощо [15].

У контексті формування музичної культури майбутніх фахівців важливо також залучати їх до пропагування традиційного та сучасного китайського музичного мистецтва серед місцевого населення й за кордоном. Так, багато студентів у складі спеціальних загонів виїжджають на канікулах до віддалених сел для надання допомоги місцевим мешканцям. Зокрема, майбутні фахівці проводять просвітню роботу серед населення, виступають з лекторіями та концертами, проводять безкоштовні уроки гри на музичних інструментах для дітей, знайомлять їх із сучасними цифровими платформами на базі штучного інтелекту, які дозволяють дитині самостійно вчитися грати на різних музичних інструментах.

Слід також зазначити, що сьогодні китайські студенти активно взаємодіють з носіями інших культур під час навчання у вітчизняних чи зарубіжних університетах, проходження стажування та практики за кордоном, здійснення комунікації в онлайн режимі. Під час цієї взаємодії важливе місце має приділятися ознайомленню іноземців з традиційним і новим музичним мистецтвом Китаю, що відбувається на основі застосування різних методів і форм роботи: виступи з лекціями, концертами та виставами, проведення відеоконференцій, пересилання цифрових музичних відеоматеріалів тощо. Підготовка та здійснення такої роботи мають не тільки важливе значення для популяризації китайського мистецтва серед іноземців, але й забезпечують дієвий

виховний ефект для самих студентів, сприяють розвитку в них національної самосвідомості та гордості за культурні здобутки свого народу.

Як відомо, традиційна китайська музика органічно пов'язана зі співом, танцями, живописом та іншими видами мистецтва. Цей факт особливо наочно проявляється в такому феномені музичної культури Китаю, як традиційна китайська опера, що являє собою вид синтетичного виконавчого мистецтва, де поєднуються спів, декламація, акробатика, танцювальні рухи, елементи військового вправ, особливі жести й міміка.

Ураховуючи наведений факт, у китайських університетах значна увага приділяється залученню студентів до участі у позааудиторних музичних заходах, де музика інтегрується з різними видами мистецтва. Наприклад, для майбутніх фахівців організують культпоходи до театрів, зокрема пекінської опери, відвідування концертів, проводять лекторії, мастер класи гри на різних музичних інструмента. Молоді люди також беруть активну участь у виступах гуртків художньої самодіяльності, музичних конкурсах, вікторинах тощо. Особливе місце у виховній роботі займає залучення студентів до участів в організованих місцевими органами влади театральних шоу, присвячених святкуванню традиційних китайських свят: китайського Нового року, свята ліхтарів, свята драконових човнів, святом богині місяця тощо.

Під час проведення наукового пошуку було виявлено певні типові недоліки в роботі педагогів в окресленому напрямі, а саме такі:

- деякі керівники та викладачі університетів недооцінюють важливість цілеспрямованого формування музичної культури студентів, що зумовлює необхідність підвищення рівня їхньої обізнаності з цього питання;
- відсутні нормативні вимоги до змісту музичної освіти та чіткий регламент її здійснення в закладах вищої освіти немусичного профілю;
- в університетах нерідко бракує висококваліфікованих викладачів музики, музичних інструментів та іншого сучасного обладнання для проведення занять;

- не всі педагоги мають спеціальну музичну освіту, деякі з них погано володіють технікою музикування;
- існує нагальна потреба у створенні сучасних якісних дидактичних та методичних матеріалів для навчання музики непрофесійних музикантів.

Проте уряд та місцеві органи влади прикладають значні зусилля, щоб ці виявлені недоліки ліквідувати. Загалом спостерігається позитивна динаміка у вирішенні вказаних питань.

Висновки. Отже, можна підсумувати, що в КНР створено ефективну систему формування музичної культури студентів університетів, накопичено цінний досвід роботи в цьому напрямі. Представлені доробки мають значну цінність для педагогів та музикантів з інших країн. У подальшому дослідженні планується виявити основні перспективні напрями творчого використання теоретичних та практичних доробок китайських освітян у процесі формування музичної культури студентів в українських закладах вищої освіти.

Список використаних джерел.

1. 音乐是文化传承的重要载体 传承是音乐发展的保障. URL: <http://culture.people.com.cn/n/2013/0216/c172318-20491469.html> (дата звернення: 17.01.2025).
2. 刘继平.试析多元文化背景下民族音乐的保护与传承[J].赤峰学院学报(汉文哲学社会科学版),2017, 38(12):114-116.
3. 李侠斌.浅谈音乐教学中民族音乐的文化遗产研究[J].黄河之声, 2017 (16):37.
4. 周宁.多元文化音乐教育在民族音乐文化遗产中的功能研究[J].黄河之声, 2017(16):17.

5. 吴彩娥.多元文化音乐教育在民族音乐文化传承中的作用分析[J].戏剧之家, 2017(19):177.
6. Іригіна С. О. Дидактичні основи інтерпретації сутності та структурно-змістовних аспектів музичної культури студентів-вокалістів. *Наукові записки: зб. наук. пр. Серія: Педагогічні науки*. 2018. Вип. 170. С. 68-72.
7. Кушнір К. В., Клімішина І. А. Сучасні погляди на проблему формування музичної культури молодших школярів. *Молодий вчений*. 2018. № 1 (53). С. 808-811.
8. Лобова О. Зміст загальної музичної освіти як фактор формування музичної культури молодших школярів. *Педагогічні науки: теорія, історія, інноваційні технології*. 2017. № 2 (66). С. 247-258.
9. 音乐文化的概念和内涵. URL: <https://www.wukongsch.com/blog/zh/chinese-music-overview-culture-ties-history-development-key-features-post-27131> (дата звернення: 17.01.2025).
10. Mao Ying. 中国音乐全介绍：与中国文化的关系、历史沿革及核心特点. URL: <https://www.wukongsch.com/blog/zh/chinese-music-overview-culture-ties-history-development-key-features-post-27131>.
11. Ян Вань, Ткачова Н. О. Порівняльна характеристика поглядів китайських та українських учених щодо визначення суті, структури та змісту музичної культури особистості. *Теорія та методика навчання та виховання*. 2022. Вип. 52. С. 34-41.
12. Vision and Actions on Jointly Building Silk Vision and Actions on Jointly Building Silk Issued by the National Development and Reform Commission (Ministry of Foreign Affairs, and Ministry of Commerce of the People's Republic of China, with State Council authorization, March 2015). URL: https://web.archive.org/web/20191012035018/http://en.ndrc.gov.cn/newsrelease/201503/t20150330_669367.html. (дата звернення: 17.01.2025).

13. 汤琼. 马思聪对中国专业音乐教育的贡献初探. 艺术评论. 2012 年第 7 期. 49–52.
14. 俞 峰. 以音樂搭建文化交流之橋. URL:
<https://cpc.people.com.cn/BIG5/n1/2023/1203/c64387-40130578.html>. (дата звернення: 17.01.2025)
15. 夏瑾钰. 浅谈高校音乐社团活动的特征和意义. URL:
https://www.sohu.com/a/669150155_121643116. (дата звернення: 17.01.2025)